

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет

ДЕВІЦЬКА АНТОНІНА ІГОРІВНА

УДК:811.111'342(=162.4):801.6-047.37

ПРОСОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ
АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ СЛОВАКІВ
(експериментально-фонетичне дослідження)

10.02.04 – германські мови

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Київському національному лінгвістичному університеті,
Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник

доктор філологічних наук, професор
Валігура Ольга Романівна,
Київський національний лінгвістичний університет,
кафедра східної філології,
завідувач кафедри

Офіційні опоненти:

доктор філологічних наук, професор
Ільченко Ольга Михайлівна,
Центр наукових досліджень та викладання
іноземних мов Національної академії наук України,
кафедра іноземних мов,
завідувач кафедри

кандидат філологічних наук, доцент
Григорян Нектар Размиківна,
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова,
кафедра теоретичної та прикладної фонетики,
завідувач кафедри

Захист відбудеться "15" травня 2018 р. о 12³⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.054.04 в Київському національному лінгвістичному університеті
(03150, МСП, м. Київ-150, вул. Лабораторна, 5/17).

Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Київського національного
лінгвістичного університету (03150, МСП, м. Київ-150, вул. Велика Васильківська, 73).

Автореферат розіслано "13" квітня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д.І. Терехова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Реферовану дисертацію присвячено дослідженню просодичних характеристик англійського мовлення словаків.

Просодія мовлення є важливою складовою комунікації, оскільки вона безпосередньо впливає на ефективність спілкування. Саме просодичні особливості формують мовний портрет представників тієї чи іншої спільноти, меншини, нації.

Проблеми функціонування просодичних засобів у мовленні проаналізовано в працях багатьох українських та закордонних дослідників (А.Й. Багмут, Т.О. Бровченко, О.Р. Валігури, Н.Р. Григорян, М.П. Дворжецької, А.А. Калити, Т.М. Корольової, О.І. Стеріополо, G. Arnold, D. Brazil, J. O'Connor, D. Crystal та ін.). Результати дослідження просодичного оформлення англійського мовлення неносіїв мови свідчать про важливість коректного інтонування висловлень, від якого значною мірою залежить правильність передавання й сприйняття інформації (А.А. Метлюк, Т.В. Поплавська, С. Adams, J. Laver, J. Zimmermann). Особливу увагу мовознавці зосереджують на встановленні просодичних ознак та з'ясуванні специфіки їхньої взаємодії в мовленні на сегментному (Л.В. Бондарко, Д.С. Бородіна, Г.В. Зимовець, В.Ю. Кочубей, Z. Kralová, L. Lenhardtová, R. Major, R. Skarnitz) і надсегментному (О.Р. Валігура, Ю.М. Захарова, Л.В. Шнуровська, Š. Veňuš, M. Bílá, H. Čertíková, J. Sabol, R. Timková, M. Zampini) рівнях.

Методологічним підґрунтям дослідження слугують загальнотеоретичні положення фонетики й фонології щодо механізмів і закономірностей функціонування фонетичних засобів надсегментного рівня в актуалізації озвученого тексту (О.Р. Валігура, А.А. Калита, D. Bolinger, D. Brazil, G. Brown, A. Cruttenden, D. Crystal, J. O'Connor, D. Ladd, M. Halliday, R. Kingdon, J. Pierrehumbert), а також праці, у яких висвітлено сучасні британські вимовні тенденції (М.П. Дворжецька, В.Ю. Паращук, D. Crystal, A. Gimson, P. Roach, J. Wells) та особливості когнітивних процесів під час продукування усного мовлення (А.А. Калита, Л.І. Тараненко, N. Cook).

Необхідність комплексного дослідження мовленнєвої поведінки словаків під час актуалізації англійського мовлення, виявлення специфіки взаємодії просодичних засобів, які притаманні фонетичній системі англійського мовлення словаків, зумовили вибір теми нашої наукової розвідки. **Актуальність теми дисертації** підкріплюється зорієнтованістю праці на ідентифікацію впливу просодичних характеристик словацької мови на англійське мовлення словаків та спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на виявлення механізмів і чинників, що визначають специфіку переносу елементів просодичної системи словацької мови у межі англійської в мовленні неносіїв англійської мови.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано згідно з планом наукових досліджень кафедри германської і фіно-угорської філології Київського національного лінгвістичного університету в межах комплексної колективної теми "Комунікативно-когнітивний та соціокультурний аспекти функціонування системи мовних одиниць германських і фіно-угорських мов у синхронії і діахронії". Тему дисертації затверджено (протокол № 6 від 23 грудня 2013 року), уточнено й перезатверджено на засіданні вченої ради Київського національного лінгвістичного університету (протокол № 18 від 30 травня 2017 року).

Метою дисертаційної праці є встановлення просодичних характеристик англійського мовлення словаків.

Досягнення цієї мети передбачало розв'язання таких завдань:

- сформуванню теоретику-методологічну концепцію дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків;
- порівняти просодичні характеристики англійської та словацької мов;
- визначити особливості англійської вимови словаків на надсегментному рівні;
- розробити комплексну програму й методику експериментально-фонетичного дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків;
- провести аудитивний аналіз просодичних ознак англійського мовлення словаків і підсумувати його результати;
- виконати акустичний аналіз просодичних характеристик англійського мовлення словаків й узагальнити його результати;
- встановити специфіку взаємодії просодичних засобів, які притаманні інтерферованій фонетичній системі англійського мовлення словаків.

Об'єкт дослідження – англійське мовлення словаків.

Предмет дослідження – просодичні характеристики англійського мовлення словаків.

Матеріалом дослідження послуговували аудіозаписи художніх текстів сучасної британської прози в озвученні носіїв англійської мови (стандартний британський варіант англійської вимови – Received Pronunciation) і словаків, які проживають у Словаччині та Великобританії. Обсяг матеріалу експериментальної частини – 76 фрагментів художніх творів тривалістю 3 год. 27 хв. у прочитанні 19 дикторів (2 носіїв англійської мови і 17 словаків). Загальна тривалість звучання експериментального матеріалу становить 32 год. 48 хв. Професійно озвучені аудіофайли текстів малої прозаїчної форми дібрано з мережі Інтернет, а також з електронних компакт-дисків за критерієм відповідності якості запису сучасним вимогам фонетичних досліджень.

Методи дослідження. Специфіка об'єкта й поставлені в дисертації завдання зумовили застосування комплексу загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних методів: *теоретичні* (абстрагування, узагальнення, класифікація) й *емпіричні загальнонаукові* (порівняння, вимірювання) методи використано для обґрунтування теоретичних засад вивчення просодичних характеристик англійського мовлення словаків; *метод зіставлення* – для визначення спільних і відмінних просодичних характеристик в англомовних текстах, актуалізованих британцями та словаками. Розробка програми й методики, а також виконання експериментального дослідження ґрунтується на *експериментально-фонетичних методах*, зокрема аудитивному й акустичному аналізі (з використанням комп'ютерних програм PRAAT Version 4.3.37, Sound Forge Pro Version 10.0, Speech Analyzer Version 3.1, WASP (Waveform, Spectrogram and Pitch) Version 1.2), вимірюванні, порівнянні й лінгвістичній інтерпретації результатів дослідження для опису об'єктивних фізичних параметрів вимови дикторів, а також на *спеціальних методах* (звукозапис, інтонографічний аналіз з використанням програмного забезпечення Coral Draw Graphics Suite X7, спектральний аналіз) для проведення фонетичного експерименту й *кількісному методі* обробки експериментальних даних.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в роботі *вперше визначено* просодичну специфіку англійського мовлення словаків за цілим спектром ознак (тональний рівень початку й завершення інтоногрупи, тональний діапазон, інтервал, швидкість і напрямок зміни руху тону на різних ділянках інтонаційної групи, дистрибуція фразового наголосу й розподіл досліджуваних висловлень на інтоногрупи, гучність та тембр актуалізації, темп вимови, наявність / відсутність пауз).

Уперше експериментально доведено, що акустичні просодичні ознаки англійського мовлення словаків (спадний термінальний тон, вузький та звужений тональний діапазон, збільшення частотності рівних шкал і тонів, високий тональний рівень початку інтоногруп та середньо-підвищений рівень їхнього закінчення, відсутність варіативності темпу й гучності) виявляють суттєві відмінності від еталонного мовлення.

Обґрунтовано істотний вплив національно-специфічних фонетичних ознак словацької мови (виділення самостійних та службових слів емпатичним наголосом, середньо-підвищений початок і завершення шкал, висока частотність рівних високих шкал і спадного термінального тону, реалізованого в середньо-підвищеній зоні) на просодичну специфіку англійського мовлення словаків. *З'ясовано*, що тенденція до подовження середньо-звукової тривалості інтерферованих реалізацій англійських висловлень у словаків здебільшого пов'язана з коректним передаванням смислу та реалізацією прагматичної ціленастанови висловлень, а також зі збільшенням кількості наголошених слів та неправильним синтагматичним членуванням цих висловлень.

Поглиблено наукові відомості про особливості фонетичної інтерференції між спорідненими мовами. Виділено три рівні фонетичної інтерференції в англійському мовленні словаків – низький, середній і високий. Установлено діапазон інтенсивності актуалізації інтерферованих висловлень.

Уперше проаналізовано механізми взаємодії різних просодичних засобів, які притаманні інтерферованій фонетичній системі англійського мовлення словаків, доведено взаємозв'язок показників гучності фрагментів та діапазону їхньої інтенсивності.

Практичне значення отриманих результатів виявляється в тому, що вони посприяють розвитку прикладних аспектів фонетики, фоностилістики й інтонології. Результати експерименту й висновки автора можуть бути використані у викладанні курсів теоретичної (розділи: "Надсегментний рівень мови", "Просодична організація тексту") і практичної фонетики англійської мови (розділи: "Інтонація усного мовлення", "Фоностилістика", "Особливості вимови в різних варіантах англійської як поліетнічної мови"), комунікативної лінгвістики (розділ "Мовні й комунікативні девіації"), курсів за вибором з інтонаційного оформлення тексту, на заняттях з практики англійського мовлення для формування інтонаційних навичок студентів, а також у наукових дослідженнях з англійської філології.

Апробація результатів дисертації. Дослідження обговорено на засіданнях кафедри германської і фіно-угорської філології Київського національного лінгвістичного університету (2011–2017 рр.). Основні теоретичні положення й результати дисертації викладено на *одинадцяти* міжнародних наукових конференціях в Україні та за кордоном: I Міжнародній науково-практичній

конференції "Мови і світ: дослідження і викладання" (Кіровоград, 2012); Міжнародній науково-практичній конференції "Україна і світ: діалог мов і культур" (Київ, 2012); Third Belgrade International Meeting of English Phoneticians (BIMEP 12), (Сербія, Белград, 2012); Міжнародній науково-практичній конференції "Україна і світ: діалог мов і культур" (Київ, 2013, 2017); II Міжнародній науково-практичній конференції "Актуальні проблеми сучасної філології" (Київ, 2012); XIV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції "Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД" (Переяслав-Хмельницький, 2013); I Міжнародній науково-практичній конференції "Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи" (Баку – Ужгород – Дрогобич, 2016); XI Міжнародній науковій конференції, присвяченій пам'яті професора Євгенії Іванівни Гороть "Пріоритети германського і романського мовознавства" (Луцьк – Світязь, 2017); VI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції "Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації" (Острог, 2016) та круглому столі "Сучасні тенденції фонетичних досліджень" (Київ, 2017).

Публікації. Проблематику, основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлено у *шістнадцяти* одноосібних публікаціях, серед яких *п'ять* статей у фахових наукових виданнях України (2,39 др. арк.), *одна* стаття у науковому періодичному виданні України (0,44 др. арк.), *дві* – у наукових періодичних виданнях Словаччини та Австрії (1,11 др. арк.), а також *вісім* тез доповідей на науково-практичних конференціях (1,48 др. арк.). Загальний обсяг авторських публікацій становить 5,42 др. арк.

Структура й обсяг дисертації відповідають її меті й завданням. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури, джерел ілюстративного матеріалу та додатків. Загальний обсяг дисертації разом із списком використаної літератури та додатками становить 242 сторінки, основний текст викладено на 165 сторінках. Бібліографія налічує 301 працю, з яких 164 – іноземними мовами. Текст роботи доповнюють додатки, викладені на 29 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, зазначено про її зв'язок з науковою проблематикою установи, у якій виконано роботу, сформульовано мету й завдання експериментально-фонетичного дослідження, окреслено об'єкт, предмет, джерельну базу, методологію й методику дослідження, визначено наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, описано методи дослідження, указано форми апробації та обсяг і структуру роботи.

Розділ перший **"Теоретичні засади дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків"** присвячено аналізу теоретичних основ дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків, вивченню специфіки англійського мовлення словаків як результату взаємодії контактуючих мовних систем, опису просодичних характеристик англійської та словацької мов, визначенню специфіки вимови англійського мовлення словаків на просодичному рівні.

Огляд теоретичних та експериментальних досліджень дав підстави для висновку, що поняття *просодії* доцільно інтерпретувати як комплекс тональних, темпоральних, динамічних, тембральних параметрів, які на перцептивному рівні сприймаються як мелодика мовлення, ритм, темп, тембр, паузація, гучність (О.Р. Валігура, А.А. Калита, Т.І. Шевченко, D. Brazil, J. O'Connor, A. Cruttenden, D. Crystal, P. Roach). Просодичні характеристики англomовного тексту трактуємо як набір надсегментних одиниць мовлення, які формують основу інтонаційних конструкцій і передають мовні значення.

Просодичні характеристики мовлення неносіїв мови відіграють визначальну роль у формуванні висловлення і в реалізації його мовної, мовленнєвої та комунікативної функцій. Дослідники інтерферованого мовлення наголошують, що інтонація становить систему просодичних характеристик із властивими їм внутрішніми й зовнішніми зв'язками, які забезпечують її функціонування у взаємодії з іншими лінгвістичними системами (D. Britain, J. Jenkins, J. Setter, J. Wells).

З'ясування основних проблем інтерферованого мовлення та його просодичних характеристик в працях провідних українських та зарубіжних учених (Г.М. Вишневська, Г.В. Зимовець, М.М. Кубланова, М.М. Ладченко, Л.Г. Фомиченко, E. Bialystock, J. Fishman, K. Nakuta, J. Walters) дозволило систематизувати такі аспекти його вивчення, як власне лінгвістичний та соціолінгвістичний.

Систематичне дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків потребує врахування соціального (Б.М. Ажнюк, Ю.Д. Дешерієв, W. Labov, W. Lambert, S. Romaine, J. Walters), психологічного (Л.Ю. Куліш, Є.М. Верещагін, О.О. Залевська, F. Grosjean, K. Vaid), когнітивного (О.П. Воробйова, А.А. Калита, Л.І. Тараненко, І.С. Шевченко, N. Chomsky) і комунікативного (Ю.О. Жлуктенко, С.В. Семчинський, О.І. Чередниченко, W. Mackey, R. Major) аспектів до його вивчення, що ґрунтуються на специфіці взаємодії англійської та інших мов (О.Р. Валігура, Г.М. Вишневська, Ю.М. Захарова, Т.М. Корольова, В.Ю. Кочубей, Т.В. Поплавська, Л.В. Шнуровська, J. Flege, J. Jenkins, H. Murray, J. Setter, J. Toivanen, J. Wells, M. Zamprini) і сприяють виникненню інтерферованого мовлення.

Оскільки ступінь вияву фонетичної інтерференції в англійському мовленні словаків залежить від рівня англomовної компетенції, яка інтегрується в мовну, комунікативну і соціокультурну компетенції (Н.П. Шумарова, J. Edwards), у нашій праці мовну компетенцію схарактеризовано як знання спільних і відмінних ознак контактуючих фонетичних систем та правил вживання фонетичних одиниць під час актуалізації смислу висловлювання, а під комунікативною компетенцією розуміється здатність мовця застосовувати отримані знання про специфіку використання фонетичних систем мов, що взаємодіють, у різних ситуаціях спілкування для адекватного сприйняття реципієнтом. Сукупність мовної й комунікативної компетенції мовця транслуються у вигляді культурно детермінованих моделей їх актуалізації, і позначають соціокультурну компетенцію.

Опис інтонаційних систем англійської та словацької мов передбачає виявлення їхніх характерних ознак на аудитивному й акустичному рівнях. Вивчення інтонаційної системи на акустичному рівні ґрунтується на врахуванні частоти основного тону, тривалості й інтенсивності, що вимірюються інструментально,

тоді як опис взаємодії компонентів інтонації на перцептивному рівні залежить від суб'єктивності аудиторської оцінки їхніх кількісних ознак і довільності вибору домінантних компонентів інтонації.

Аналіз теоретичних та експериментальних відомостей про надсегментні фонетичні особливості англійської і словацької мов дав підстави для висновку, що англійське мовлення словаків відрізняється від стандартної англійської вимови такими просодичними ознаками: збільшенням кількості пауз та фразових наголосів у висловленнях; зміною темпу мовлення; значною варіативністю ознаки якості голосу; специфічним ритмом мовлення.

Порушення в англійському мовленні словаків на просодичному рівні та некоректна реалізація компонентів просодії призводять до неправильного передавання та сприйняття інформації. Специфіка англійської вимови словаків на надсегментному рівні формується внаслідок фонетичної інтерференції й виявляється у тональній, часовій та ритмічній організації фрази, про що свідчать результати досліджень словацьких лінгвістів (M. Bilá, Z. Kralová, L. Lenhardtová, R. Timková, J. Zimmermann).

В обсязі нашого дослідження фонетичну інтерференцію схарактеризовано як порушення вторинної мовної системи та її норми в результаті взаємодії у свідомості мовця фонетичних систем та норм вимови двох, а іноді й більше мов, що проявляються через інтерференцію слухових та вимовних навичок, сформованих на базі даних взаємодіючих систем.

Порушення в просодичному оформленні англійського мовлення словаків зумовлені, з одного боку, впливом просодичної системи й інтонаційних навичок рідної мови (лінгвальний принцип класифікації), а з іншого – недостатнім ступенем володіння англійською мовою та іншими позалінгвальними чинниками (позалінгвальний принцип класифікації).

Важливу роль у вивченні фонетичних особливостей мовлення, що зазнало інтерференції, відіграють праці з експериментальної фонетики (Д.С. Бородіної, О.Р. Валігури, Т.В. Брідко, Ю.М. Захарової, А.А. Калити, Л.С. Козуб, Л.В. Шнуровської). Лише на основі комплексного аудитивного та акустичного дослідження англійського мовлення словаків можна зробити точні висновки про його просодичні особливості та ступінь впливу на нього просодичної системи словацької мови.

У другому розділі **"Програма і методика проведення експериментально-фонетичного дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків"** викладено програму й методику експериментально-фонетичного дослідження; розроблено схему його послідовних етапів, що базується на комплексі аудитивного й акустичного видів аналізу та інтерпретації їхніх результатів.

Програма проведення експериментально-фонетичного дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків передбачала підбір дикторів та експериментального матеріалу, аудитивний аналіз уривків експериментальних текстів аудиторами-інформантами без філологічної підготовки, аудитивний аналіз уривків експериментальних текстів аудиторами-інформантами із філологічною підготовкою, аудитивний аналіз перцептивних характеристик експериментальних

реалізацій текстів аудиторами-фонетистами, акустичний аналіз просодичних (тональних, темпоральних, динамічних) характеристик експериментальних висловлень; лінгвістичну інтерпретацію й узагальнення результатів дослідження.

Етапи експерименту визначено відповідно до програми й методики експериментально-фонетичних досліджень (О.Р. Валігура, А.А. Калита, О.І. Стеріополо, Л.І. Тараненко, Л.К. Цеплітіс).

Методика дослідження полягала в підборі експериментального матеріалу; аудитивному аналізі відібраних фрагментів аудиторами-інформантами (без філологічної підготовки і з філологічною підготовкою) та аудиторами-фонетистами; акустичному аналізі просодичних (тональних, темпоральних, динамічних) характеристик англійського мовлення словаків; лінгвістичній інтерпретації отриманих результатів.

Врахування абсолютних і відносних значень під час дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків посприяло усуненню впливу індивідуальних просодичних відмінностей в англійському мовленні словаків на результати експерименту (у межах частотних, динамічних, темпоральних) показників.

Аудитивний аналіз проведено у два етапи з метою встановлення просодичних характеристик англійського мовлення словаків та відбору експериментального матеріалу для інструментального аналізу. Під час аудитивного аналізу відібрані фрагменти прослуховували три групи аудиторів: 1) аудитори-інформанти без філологічної підготовки; 2) аудитори-інформанти з філологічною підготовкою; 3) аудитори-фонетисти з досвідом аудіювання, які викладають фонетику англійської мови у вищих закладах України та Словаччини, зокрема носії словацької мови.

Аудитори-інформанти без філологічної підготовки реєстрували такі просодичні характеристики англійського мовлення словаків: природність звучання начитаних текстів і відповідність прослуханого матеріалу вимовній нормі британського варіанту англійської мови (Received Pronunciation); еталонні й інтерферовані висловлення; акцент диктора й чіткість його вимови, зрозумілість сприйнятого тексту; національність диктора чи його / її походження, наявність / відсутність у нього / неї освіти; соціальний статус та рівень англійської мовної компетенції.

Групі *аудиторів-інформантів із філологічною підготовкою* було запропоновано визначити відповідність інтонаційної організації начитаного тексту орфоепічним нормам британського варіанту англійської мови; чіткість англійської вимови словаків; рівень фонетичної інтерференції у їхньому мовленні; якість передавання змісту озвученого тексту за допомогою інтонації; наявність і ступінь емоційного насичення озвученого тексту; правильність передавання прагматичної ціленастанови в тексті.

Завдання *аудиторів-фонетистів* полягало у виявленні порушень в англійській вимові словаків на надсегментному рівні. Зокрема, вони перевіряли такі особливості: а) актуальне (логічне) членування висловлення на інтонаційні групи-синтагми; б) коректність поділу висловлення на синтагми (інтоногрупи); в) дистрибуцію фразового наголосу (ядерного, неядерного, повного, часткового) на повнозначних і службових словах; г) правильність просодичного оформлення смислового центру інтонаційної групи-синтагми та його локалізацію; г) коректність виділення найважливішого інформаційного центру у смисловій структурі тексту та мовних

засобів, які його маркують; д) участь компонентів інтонації в оформленні висловлення, а саме мелодичного компоненту (тональний рівень початку інтонаційної групи, діапазон, інтервал, напрям руху основного тону в передтермінальній і термінальній ділянках інтоногруп еталонних та інтерферованих висловлень, швидкість зміни напрямку руху тону), фразового наголосу, ритму, гучності (висока, підвищена, помірна, понижена, низька), темпу (швидкий, прискорений, помірний, сповільнений, повільний), пауз, тембру; е) інформативність ділянок інтонаційного контуру в передаванні смислу висловлення (інтонаційної групи); є) просодичні засоби експлікації емоційного навантаження висловлення (ступеня збудження емоцій); ж) просодичні засоби вираження прагматичної ціленастанови висловлення / основної думки висловлення / тексту.

Акустичний аналіз за допомогою новітніх багатофункціональних комп'ютерних програм обробки мовних сигналів PRAAT Version 4.3.37, Sound Forge Pro Version 10.0, Speech Analyzer Version 3.1, WASP Version 1.2 уможливив дослідження спектрограм експериментальних висловлень, актуалізованих словаками з низьким, середнім і високим рівнями фонетичної інтерференції, перевірку показників аудитивного аналізу щодо визначення аудиторями-фонетистами конфігурації термінальних тонів, ритмічних структур, установа тривалості пауз тощо.

Кількісне опрацювання експериментальних даних, отриманих у ході акустичного аналізу, полягало у вимірюванні показників із використанням вказаних вище програм; визначенні тонального інтервалу (у пт) і швидкості зміни напрямку руху частоти основного тону (далі ЧОТ) (у Гц / сек); установа діапазону інтенсивності та локалізації її максимуму.

Комплексна методика експериментально-фонетичного дослідження, що поєднала аудитивний й акустичний аналіз, є достатньо ефективною для точного визначення просодичних характеристик англійського мовлення словаків.

У третьому розділі **"Результати аудитивного аналізу просодичних характеристик англійського мовлення словаків"** висвітлено результати експериментально-фонетичного дослідження аудитивних параметрів англійського мовлення словаків, підсумовано свідчення аудиторів-інформантів без філологічної підготовки, аудиторів-інформантів із філологічною підготовкою та аудиторів-фонетистів, систематизовано кількісні показники експерименту.

За результатами аудитивного аналізу встановлено найбільш показові щодо інтонаційного оформлення особливості актуалізованих словаками англійських висловлень, які ускладнювали сприйняття твору, перешкождали адекватному визначенню його прагматичної ціленастанови, а подекуди взагалі унеможливлювали розуміння деяких смислових компонентів.

На декодування змісту інтерферованих висловлень істотно впливало некоректне членування висловлень на смислові групи, а також відсутність кореляції змісту зі ступенем емоційного навантаження висловлення.

Типові порушення просодичного оформлення в англійському мовленні словаків містять:

1) неадекватне інтонаційне оформлення основної й другорядної інформації:
'She and 'Matthew had a \story to |tell §\now, § a 'funny 'family \story, | the |kind § you 'told

your 'children, | in 'which his 'planning (she 'loved that he |had § planned it) |went § 'awry, |and 'turned into →something § spon'taneous. || (J.K. Rowling, The Cuckoo's Calling);

2) відсутність варіювання тональних рівнів, темпу та гучності у вираженні семантичного контрасту, некоректне оформлення мелодичного контуру, зокрема використання високого початку в інтоногрупі замість низького чи середнього: *The 'wind →blew § 'steadily 'hard |→with |→frequent § →surges of |→greater § fe 'rocity | that 'shook § the 'vast plate 'glass | behind 'which a 'woman § and a 'man | were 'having a 'tea. || (D. Constantine, Tea in the Midland);*

3) надмірну наголошеність кожного слова в інтоногрупі, велику кількість пауз різної тривалості, монотонне звучання, бажання виділити кожне слово у фразі: *'He →had § 'even 'had a 'ring in his 'pocket, |'which 'she was § now 'wearing; | a sa 'pphire | with | 'two •diamonds, | it 'fitted 'perfectly, § and 'all the •way 'into 'town |'she 'kept 'staring at •it § on 'her hand | as it 'rested on her 'lap.|| (J.K. Rowling, The Cuckoo's Calling).*

Результати аудитивного аналізу показали, що для англійського мовлення словаків характерне некоректне оформлення мелодичного контуру, а саме: використання високого початку в інтоногрупі замість низького чи середнього, короткі й середні за тривалістю ритмогрупи, наявність пауз хезитації, сповільнений темп висловлення, рекурентність простих ядерних тонів. Ця тенденція зумовлена середнім та низьким рівнем англомовної компетенції, що є обернено пропорційним середньому та високому рівням фонетичної інтерференції.

Типові приклади, що найяскравіше маркують відхилення в англійському мовленні словаків з урахуванням ступеня їхньої фонетичної інтерференції, для порівняння подаємо на тлі еталонного зразка (див. рис. 1).

Висловлення-еталон: *Though 'Robin Ella cott's § 'twenty-'five years of 'life | had' seen their 'moments of 'drama | and 'incident, | she had 'never be'fore § 'woken up in the 'certain 'knowledge | that 'she would re'member the 'coming day | for as 'long as she 'lived.|| (J.K. Rowling, The Cuckoo's Calling).*

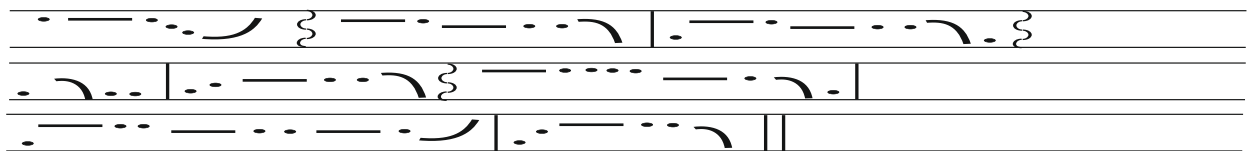

Рис. 1 Інтонограма вищезазначеного висловлення

Еталонна реалізація, озвучена носієм англійської мови, містить виділені ядерним наголосом слова *drama*, *incident*, *knowledge*, *lived*, що відіграють роль ключових слів і передають стислий зміст наведеного висловлення, який зводиться до того, що численні драми і перипетії траплялися з Робін Еллакотт за двадцять п'ять років життя, але жодного разу вона не прокидалася з твердим переконанням, що наступний день запам'ятається їй назавжди. Ці слова допомагають схарактеризувати психічний та емоційний стан головної героїні й передають

збудження, радість, щирість почуттів, піднесеність в очікуванні чогось надзвичайно приємного. При цьому рівномірний поділ на інтоногрупи, характерний для художнього твору, надає смислової ваги найбільш семантично навантаженим словам, які наголошують на ступені щастя головної героїні у переддень найважливішої події в її житті. Для аналізованого фрагмента важливими є й інші просодичні характеристики, зокрема середній діапазон висловлення, спадна ступінчата шкала, низькі спадні термінальні тони на позначення завершеності думки. Використання висхідних тонів, варіювання темпу від сповільненого до помірного та гучності від зниженої до помірної сприяють уникненню монотонності й налаштовують слухачів на очікування подальшого розгортання подій.

Інтонацію англійського мовлення словаків із низьким ступенем інтерференції визначає збіг інтонаційного оформлення з еталонною реалізацією, що сприяє адекватній експлікації його емоційно-прагматичного потенціалу (див. рис. 2). Наголошення імені та прізвища головної дійової особи в першій інтоногрупі (*Though 'Robin \Ellacott's*) указує на бажання диктора додатково виділити героїню та свідчить про наближеність аналізованої реалізації до еталонної, а отже і про низький рівень фонетичної інтерференції в англійському мовленні диктора-словака: *Though 'Robin \Ellacott's* § 'twenty - 'five years of \life | had 'seen their 'moments of \drama | and \incident, | she had 'never be\fore § 'woken up in the 'certain \knowledge | that 'she would re'member the 'coming \day | for as 'long as she \lived. || (J.K. Rowling, *The Cuckoo's Calling*).

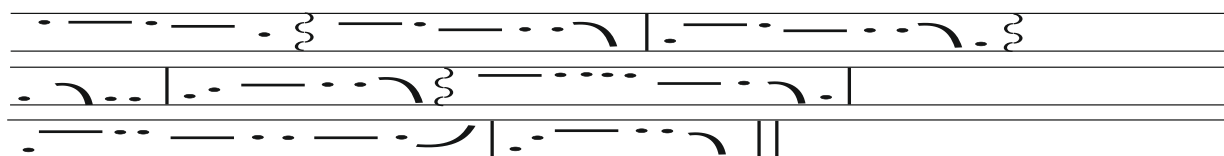

Рис. 2 Інтонограма вищезазначеного висловлення

Інтонацію англійського мовлення словаків із середнім ступенем фонетичної інтерференції кваліфікуємо як прийнятну, незважаючи на певні відмінності просодичного оформлення порівняно з еталонним висловленням, а також на незначну невідповідність інтонаційного вираження прагматичній ціленастанові й емоційному навантаженню досліджуваних текстів (див. рис. 3). Ступінчаста шкала, помітне збільшення поділу на інтоногрупи, помірний темп і гучність у третій та четвертій інтоногрупах надають висловленню монотонного звучання й декларативного характеру: *Though 'Robin \Ellacott's* § 'twenty – 'five years of \life | had 'seen their \moments of | \drama § and \incident, | 'she 'had \never | be\fore § 'woken up in the \certain | \knowledge | that 'she would re'member | the 'coming \day | for 'as 'long as 'she \lived. || (J.K. Rowling, *The Cuckoo's Calling*).

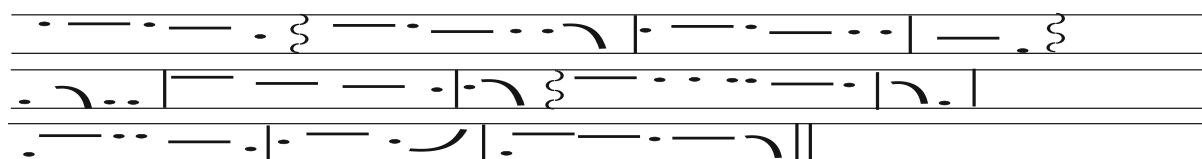

Рис. 3 Інтонограма вищезазначеного висловлення

Таке подібнення висловлення призводить до наголошення службових слів, особових займенників, часток та ін., що не властиво для англійського стандартного мовлення. У п'ятій інтоногрупі ('she 'had 'never) наголошеним є кожне слово, що вказує на перенесення правил ритмічного закону зі словацької мови, а також на недостатній рівень англомовної компетенції.

Водночас аудитивний аналіз засвідчив, що просодичному оформленню англійського мовлення словаків із високим ступенем фонетичної інтерференції притаманне некоректне інтонаційне оформлення висловлення (див. рис. 4), а саме: використання довгих і подовжених пауз, які сповільнюють загальний темп висловлення і в поєднанні з вузьким діапазоном, помірною гучністю та темпом створюють ефект монотонності. Надмірне вживання висхідного тону, відсутність варіювання тональних рівнів, темпу та гучності, часте повторення і виправлення слів, а також надмірна кількість наголошених слів в інтоногрупах істотно впливають на сприйняття висловленого змісту, дезорієнтують слухача, а іноді й унеможливають розуміння озвученого тексту: *Though Robin | Ellacott's § 'twenty-'five years of 'life | had' seen their 'moments of \drama | and \incident, | 'she had 'never before | 'woken up § in the certain § \knowledge | that 'she would remember § the 'coming \day § for \as long § as she \lived.* (J.K. Rowling, *The Cuckoo's Calling*).

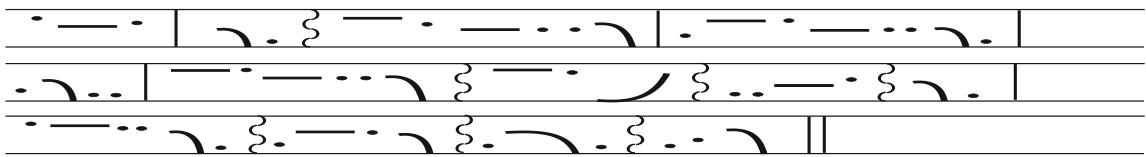

Рис. 4 Інтонограма вищезазначеного висловлення

Отже, для англійського мовлення словаків із високим ступенем фонетичної інтерференції характерні вузький та звужений діапазони мелодичного контуру, велика кількість синтаксично невиправданих пауз, мовлення на підвищених тонах або, навпаки, монотонність, обмеженість мелодичного комплексу, збільшення частотності рівних шкал і тонів, некоректність синтагматичного членування висловлень на інтонаційні групи; значні показники високого тонального рівня початку інтоногруп та середньо-підвищеного рівня їх завершення, часте вживання низького рівного та середнього рівного передтакту, середньо-підвищені початок і завершення шкал, висока частотність рівних високих шкал і спадного термінального тону, реалізованого в середньо-зниженій зоні, відсутність варіативності темпу й гучності, загальне сповільнення темпу, зумовлене великою кількістю наголошених слів.

Англійське мовлення словаків із середнім ступенем фонетичної інтерференції має такі просодичні параметри: високу частотність рівного високого передтакту; високі показники частоти вживаності високого тонального рівня початку інтоногруп при зниженні середньо-підвищеного; завершення інтоногруп у зоні середньо-підвищеного тонального рівня; зниження показників частоти актуалізації середньо-зниженого і низького тональних рівнів завершення інтоногруп; незначну рекурентність звуженого, широкого й розширеного тональних діапазонів інтоногруп; домінування середньо-підвищеного тонального рівня початку шкал та середньо-підвищеного рівня їх завершення; переважання рівних високих шкал і висхідного термінального тону,

реалізованого в середньо-зниженій зоні; незначну варіативність темпу й гучності на комунікативно вагомих ділянках висловлень; підвищену гучність актуалізації під час реалізації висловлення.

Для англійського мовлення словаків із низьким ступенем фонетичної інтерференції характерні такі ознаки: домінування рівного високого передтакту, висока частотність актуалізації рівного середнього передтакту та рівного високого передтакту; переважання середньо-підвищеної та високої зони початку і завершення інтоногруп; висока рекурентність вживання спадної ступінчастої і ковзної шкали; зміна тонального діапазону шкали від широкого до розширеного; варіювання термінальної частини інтоногрупи у межах спадного, висхідного, рівного тонів; модифікації гучності від помірної до високої з домінуванням помірної і високими показниками підвищеної; зміни темпу від прискореного до сповільненого з переважанням помірною.

Розділ четвертий **"Результати акустичного аналізу просодичних характеристик англійського мовлення словаків"** присвячено вивченню результатів акустичного аналізу просодичних характеристик (частотних, динамічних, темпоральних) англійського мовлення словаків, а також лінгвістичній інтерпретації результатів експериментально-фонетичного дослідження.

Акустичний аналіз підтвердив результати аудитивного аналізу щодо встановлення частотних, динамічних і темпоральних характеристик в англійському мовленні словаків і засвідчив, що інтерфероване мовлення є менш мелодійним, ніж еталонне.

Відповідно до висновків акустичного аналізу встановлено, що більшість досліджуваних еталонних висловлень мають розширений діапазон інтоногруп та середньо-підвищений тональний рівень початку і низький рівень завершення інтоногруп. Англійське мовлення словаків із низьким, середнім та високим рівнями фонетичної інтерференції характеризується середньо-підвищеним або високим тональними рівнями початку термінального тону та середньо-зниженим або середньо-підвищеним рівнями його завершення. У поєднанні з частим вживанням звуженого тонального діапазону інтоногруп ці параметри вказують на невпевненість дикторів у начитуванні творів, сигналізують про хвилювання, стомленість, іноді роздратованість, що впливає на якість передавання емоційного й прагматичного потенціалу твору.

Акустичний аналіз динамічних параметрів англійського мовлення словаків засвідчив, що інтенсивність сягає максимальних значень, переважно у першій та другій синтагмі. Аналіз локалізації максимуму та діапазону інтенсивності в еталонних й інтерферованих висловленнях підтвердив, що в обох групах висловлень домінує локалізація максимуму інтенсивності на ядерному складносії. Висловлення з високим рівнем фонетичної інтерференції вирізняються локалізацією максимуму інтенсивності на інших наголошених складах, тоді як у еталонних реалізаціях цей показник дорівнює нулю. Згідно з аналізом діапазону інтенсивності інтоногруп різних ступенів фонетичної інтерференції, діапазон варіює від розширеного до звуженого. Середній діапазон типовий для еталонних висловлень та висловлень із низьким ступенем вияву просодичної інтерференції. Висловлення із середнім ступенем фонетичної інтерференції демонструють найвищий показник звуженого тонального діапазону інтоногруп, а висловлення з високим ступенем фонетичної інтерференції є репрезентантами вузького діапазону. Вживання розширеного діапазону інтенсивності

характерне для всіх рівнів фонетичної інтерференції. Широкий тональний діапазон в англійському мовленні словаків із низьким, середнім та високим ступенями фонетичної інтерференції зафіксовано в екстраемоційних висловленнях, що містять позитивну оцінку, тоді як озвучення негативної інформації марковане звуженим та вузьким діапазонами.

Результати акустичного аналізу щодо середньозвукової тривалості (див. рис. 5) інтерферованих висловлень виявили, що тривалість корелює не лише із семантичною структурою й емоційно-прагматичним потенціалом, але й зі ступенем їхньої фонетичної інтерференції. Для англійського мовлення словаків характерні також короткі й мінімальні паузи, зокрема паузи хезитації, їхня рекурентність зумовлена недостатнім рівнем іншомовної компетенції та невпевненою вимовою англійських слів.

Рис. 5 Розподіл пауз в еталонному мовленні та англійському мовленні словаків

Отримані результати аналізу темпоральних характеристик інтерферованого англійського мовлення словаків дають підстави стверджувати, що тенденція до подовження середньо-звукової тривалості інтерферованих реалізацій англійських висловлень словацькими дикторами здебільшого пов'язана з коректним передаванням змісту та прагматичної ціленастанови висловлень, а також зі збільшенням кількості наголошених слів, акцентуванням неповнозначних слів, неправильним синтагматичним членуванням висловлень. При цьому сповільнений темп англійського інтерферованого мовлення словаків супроводжується підвищенням гучності, що підтверджується високою рекурентністю розширеного діапазону інтенсивності інтерферованих висловлень, а також некоректною локалізацією фразового наголосу, про що свідчать дані локалізації максимуму інтенсивності.

Ритмічну будову англійського мовлення словаків із низьким ступенем фонетичної інтерференції кваліфікуємо як легатоподібну. Стакатоподібний ритм англійського мовлення характерний для дикторів із середнім ступенем вияву фонетичної інтерференції. Ритмічна будова англійського мовлення дикторів-словаків з високим ступенем інтерференції інтерпретована як нерівномірна, зумовлена невпевненістю диктора у власній професійності, недостатнім рівнем його англомовної компетенції, стурбованістю, сором'язливістю щодо запису власного голосу та ін.

Виконане експериментально-фонетичне дослідження англійського мовлення словаків виявило спектр його просодичних характеристик, визначальних для передавання семантичного й емоційного навантаження художнього твору.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання дослідження встановлено просодичні характеристики англійського мовлення словаків.

На основі аналізу й узагальнення наявних загальнотеоретичних положень фонетики й фонології щодо механізмів і закономірностей функціонування фонетичних засобів надсегментного рівня в актуалізації озвученого тексту ми кваліфікуємо англійське мовлення словаків як його інтерферований варіант, що сформувався внаслідок взаємодії фонетичних систем англійської та словацької мов і набув їхніх ознак, проте відрізняється від кожної з них.

Проведений загальний опис просодичних характеристик англійської та словацької мов дав змогу виявити відмінності у просодичному оформленні обох мов, що стосувалися синтагматичного членування, темпоральної та ритмічної організації висловлень, інтонаційного оформлення мелодичного контуру, словесного наголосу.

Системне узагальнення результатів експериментального дослідження показало, що специфіка англійської вимови словаків на надсегментному рівні породжена несвідомим перенесенням у структуру вторинної мови стійких фонетичних закономірностей рідної мови. Дослідження власне просодичної організації англійського мовлення словаків підтвердило припущення про те, що ступінь вияву фонетичної інтерференції на просодичному рівні у процесі контактування словацької й англійської мов залежить не тільки від відмінностей артикуляційних баз цих мов та особливостей просодичної системи рідної мови дикторів, але й від національно-специфічних ознак, які найяскравіше виявляються в ритмічному оформленні усного висловлення, під час виділення самостійних та службових слів емпатичним наголосом, використанні середньо-підвищеного початку і завершення шкал, частотності вживання рівних високих шкал і спадного термінального тону, реалізованого в середньо-підвищеній зоні. Перенесення правил ритмічного закону, а також традиції наголошувати всі слова з рідної мови в англійську зумовлює інтерферентні ознаки в англійському мовленні словаків. За сукупністю цих ознак розрізняємо дикторів із низьким, середнім та високим рівнями фонетичної інтерференції.

Розроблена комплексна програма і методика експериментально-фонетичного дослідження просодичних характеристик англійського мовлення словаків виявилася ефективною та уможливила розкриття просодичних (темпоральних, тональних, динамічних) характеристик за допомогою аудитивного та акустичного аналізу, лінгвістичну інтерпретацію і узагальнення результатів.

Аудитивний аналіз просодичних характеристик англійського мовлення словаків засвідчив, що англійські інтерферовані висловлення, актуалізовані словаками відрізняються від еталонних реалізацій та вирізняються такими просодичними засобами: 1) середньо-підвищений спадний термінальний тон (низький ступінь інтерферентності); 2) висхідний термінальний тон в середньо-зниженій зоні (середній і високий ступені інтерферентності); 3) рівний високий термінальний тон (високий ступінь інтерферентності). Установлено, що актуалізація інтерферованих англійських висловлень у середньо-підвищеній і високій зонах тонального рівня та звуження їх тонального діапазону надають їм монотонного звучання. Виявлено, що ступінь

емоційного насичення та правильність передавання прагматичної ціленастанови в озвученому тексті корелює зі ступенем фонетичної інтерференції в англійському мовленні словаків.

Акустичним аналізом підтверджено, що англійським інтерферованим висловленням, актуалізованим словаками, властиве сповільнення темпу реалізації, що становить їхню релевантну перцептивну ознаку. Послаблення варіативності темпу в усіх аналізованих інтерферованих висловленнях призводить до нівелювання смислової різноманітності і поступово нейтралізує їхній емоційно-прагматичний потенціал. З'ясовано, що, незалежно від прагматичної ціленастанови висловлень, їхні інтерферовані реалізації марковані найвищою рекурентністю підвищеної гучності звучання і значною часткою помірної. Проте підвищена гучність актуалізації всього висловлення здебільшого сигналізує про хвилювання мовця та про його намагання повернути увагу слухача.

Ґрунтуючись на отриманих даних, було визначено специфіку взаємодії просодичних засобів в англійському мовленні словаків, що репрезентована таким набором ознак: тональний рівень початку й завершення інтоногрупи, тональний діапазон, інтервал, швидкість й напрямок зміни руху тону на різних ділянках інтонаційної групи, дистрибуція фразового наголосу й розподіл досліджуваних висловлень на інтоногрупи, гучність та тембр актуалізації, темп вимови, наявність / відсутність пауз, зокрема пауз хезитації, а також їхня збільшена / зменшена тривалість. Виявлена специфіка взаємодії просодичних засобів, які властиві інтерферованій фонетичній системі англійського мовлення словаків, уможливила виокремлення комплексу фонетичних порушень: некоректне інтонаційне оформлення, що має безпосередній вплив на передавання прагматичної ціленастанови та смислу висловлення, його розуміння і сприйняття, відсутність варіювання тонів, темпу та гучності у вираженні семантики висловлення, а також наголошення кожного слова у фразі.

Результати дослідження англійського мовлення словаків засвідчили подібність у використанні просодичних характеристик під час актуалізації англійського мовлення у порівнянні з англійським мовленням українців, зокрема на рівні актуалізації початку й завершення інтоногруп і термінального тону в зонах середньо-підвищеного й високого тонального рівнів, що притаманне мовцям зі слов'янським вимовним акцентом.

Виконане дослідження відкриває перспективи для вивчення просодичних характеристик англійського мовлення словаків крізь призму гендерних особливостей дикторів, а також щодо когнітивних засад відбору й застосування просодичних одиниць. У перспективі також – вивчення спільних і диференційних просодичних характеристик англійського мовлення закордонних словаків, що проживають у Сполучених Штатах Америки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Девіцька А. Специфіка словацько-англійського білінгвізму у поліетнічному просторі Словаччини. *Наукові записки. Серія: філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград, 2012. Вип. 104(2). С. 41—45.

2. Девіцька А. І. Особливості інтонаційних параметрів англійського мовлення словаків-білінгвів. *Studia Slavistica*. Ужгород, 2012. № 12. С. 30—35.
3. Девіцька А. Дослідження білінгвізму у лінгвістичному та соціолінгвістичному аспектах. *Studia Slavistica*. Ужгород, 2013. № 13. С. 26—35.
4. Девіцька А. І. Методика проведення експериментально-фонетичного дослідження словаків-білінгвів. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна"*, 2016. Вип. 63. С. 60—63.
5. Девіцька А. І. Параметри ЧОТ в інтерферованому англійському мовленні словаків-білінгвів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія "Філологічні науки. Мовознавство"*. Світязь, 2017. Вип. 14. С. 30—35.
6. Девіцька А. Акустичний аналіз англійського мовлення словаків-білінгвів. *Internetový časopis pri Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove "Jazyk a Kultura"*. Prešov, 2017. № 29–30. ISSN 1338-1148. URL: <http://www.ff.unipo.sk/jak/cislo29-30.html>
7. Devitska A. Prosodic interference in Slovak / English bilinguals' speech. *European Journal of Literature and Linguistics "East West" Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH*. Vienna, 2017. № 2. P. 6–8. ISSN 2310-5720. doi:10.20534/ejll-17-2-6-8.
8. Девіцька А. Передумови виникнення фонетичної інтерференції у мовленні білінгва. *Studia Slavistica*. Ужгород, 2016. № 16. С. 52—59.
9. Devitska A. Comparative analysis of intonation system in English and Slovak languages. *Third Belgrade International Meeting of English Phoneticians*, Beograd, Cambridge, 23–24 March, 2012. Beograd, Cambridge, 2012. P. 9.
10. Девіцька А. Вплив глобальної європейської мови на студентський етно-соціолект Словаччини. *Україна і світ: діалог мов та культур* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21–23 березня 2012 р. Київ, 2012. С. 86—87.
11. Девіцька А. Міжкультурна комунікація в умовах англо-словацького білінгвізму. *Актуальні проблеми сучасної філології* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–21 вересня 2012 р. Київ, 2012. С. 27—29.
12. Devitska A. I. World Englishes and Globalization in Europe. *Україна і світ : діалог мов та культур* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 03–05 квітня 2013 р. Київ, 2012. С. 430—432.
13. Девіцька А. Особливості добору матеріалу експериментально-фонетичного дослідження англійського мовлення словаків-білінгвів. *Фундаментальні та прикладні дослідження : сучасні науково-практичні рішення та підходи* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., Баку – Ужгород – Дрогобич, 27–28 жовтня 2016 р. Баку – Ужгород – Дрогобич, 2016. С. 285—287.
14. Девіцька А. Просодичні ознаки англійського мовлення словаків-білінгвів : аудитивний аналіз. *Україна і світ : діалог мов та культур* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 29–31 березня 2017 р. Київ, С. 133—135.
15. Девіцька А. Динамічні характеристики англійського мовлення словаків-білінгвів. *Сучасні тенденції фонетичних досліджень* : матеріали круглого столу, м. Київ, 12 травня 2017 р. Київ, 2017. С. 98—102.
16. Девіцька А. Slovglish та сучасна мовна ситуація у Словаччині. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах*

СНД: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Переяслав-Хмельницький, 30–31 серпня 2013 р. Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 104—106.
URL : <http://conferences.neasmo.org.ua/>

АНОТАЦІЯ

Девіцька А. І. Просодичні характеристики англійського мовлення словаків (експериментально-фонетичне дослідження). – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Київський національний лінгвістичний університет МОН України, Київ, 2018.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню просодичних характеристик англійського мовлення словаків. У роботі обґрунтовано теоретичні засади дослідження просодії інтерферованого мовлення, проаналізовано специфіку англійського мовлення як результату взаємодії контактуючих мовних систем, визначено просодичні характеристики англійської та словацької мов.

У праці встановлено компоненти просодії, що вирізняються на перцептивному рівні найтипівішими виявами інтонаційної інтерференції й охоплюють зміну темпу мовлення, збільшення кількості фразових наголосів у висловленнях.

За допомогою акустичного аналізу зареєстровано найтипівіші відхилення в англійському мовленні словаків на рівні частоти основного тону, темпу, паузації, ритму.

Ключові слова: англійське мовлення словаків, акустичний аналіз, аудитивний аналіз, просодичні характеристики, фонетика англійської мови.

АННОТАЦИЯ

Девецкая А. И. Просодические характеристики английской речи словаков (экспериментально-фонетическое исследование). – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Киевский национальный лингвистический университет МОН Украины, Киев, 2018.

Реферлируемая диссертация представляет собой экспериментально-фонетическое исследование, посвященное комплексному анализу просодических характеристик английской речи словаков, выявлению ее дифференциальных параметров.

В работе рассмотрены теоретические основы исследования просодических характеристик английской речи словаков. Специфика английской речи словаков интерпретирована как результат взаимодействия контактирующих языковых систем, описаны просодические характеристики английского и словацкого языков, определены особенности английского произношения словаков на просодическом уровне.

В качестве материала экспериментально-фонетического исследования выбраны аудиозаписи художественных текстов современной британской прозы, озвученные носителями английского языка (стандартный британский вариант английского произношения – Received Pronunciation) и словаками, проживающими в Словакии и Великобритании. Объем материала экспериментальной части содержит 76 фрагментов художественных произведений продолжительностью 3 часа 27 мин., начитанных 19 дикторами (2 носителями английского языка и 17 словаками).

Экспериментально установленными специфическими признаками, которые отличаются на аудитивном уровне типичными проявлениями интонационной интерференции в английской речи словаков с низким, средним и высоким степенями, являются: некорректное членение речевого потока на интонационные группы, нарушения в дистрибуции фразового ударения в интоногруппах-синтагмах; высокая рекуррентность актуализации начала и завершения интонационных групп и терминального тона в зонах среднего повышенного и высокого тонального уровней; отсутствие модификаций темпа и громкости для выделения коммуникативных центров английских высказываний и маркировки основной и дополнительной информации, содержащейся в интоногруппе или высказывании; неадекватная передача смысла и эмоционально-прагматического потенциала высказывания; общее замедление темпа речи, обусловленное большим количеством слов с полным ударением в интоногруппах.

С помощью новейшей многофункциональной аппаратно-программной системы обработки акустических речевых сигналов (PRAAT Version 4.3.37, Sound Forge Pro Version 10.0, Speech Analyzer Version 3.1, WASP (Waveform, Spectrogram and Pitch) Version 1.2) был проведен акустический анализ экспериментальных высказываний, актуализированных дикторами-словаками.

Исследование показало, что интерферированной английской речи словаков свойственны такие просодические характеристики, которые выделяются из речевого потока: преобладание высокого тонального максимума и его локализации на первом ударном слоге; сужение тонального диапазона шкалы в интонационной группе за счет монотонности произношения; снижение локализации максимума интенсивности на ядерном слогиносителе за счет увеличения его показателей на первом ударном слоге шкалы; сужение диапазона интенсивности за счет одинаковой выделенности ударных слогов в интоногруппе; удлинение среднезвуковой продолжительности интоногрупп высказываний. Указанные просодические характеристики в английской речи словаков могут придавать высказываниям нежелательный оттенок, влиять на передачу эмоционального и прагматического потенциала, а также исказить семантическую нагрузку целого текста.

Системное обобщение результатов экспериментального исследования показало, что специфика английского произношения словаков на супрасегментном уровне заключается в перенесении произносимых и перцептивных навыков словацкого языка в английский, а также определяется наличием национально-специфических черт, среди которых наиболее типичными являются ударность и выделение каждого слова в предложении, что приводит к нарушениям на уровне ритмической организации высказывания.

Ключевые слова: английская речь словаков, акустический анализ, аудитивный анализ, просодические характеристики, фонетика английского языка.

ABSTRACT

Devitska A. I. Prosodic Characteristics of English Speech of the Slovaks (an Experimental Phonetic Study). – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology: specialty 10.02.04 – Germanic Languages. – Kyiv National Linguistic University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2018.

The dissertation presents the comprehensive study of prosodic characteristics of English Speech of the Slovaks. The thesis substantiates the theoretical principles of investigating prosody of interfered speech, establishes its specifics as the result of the interaction of language systems, defines the features of prosodic characteristics of the English and Slovak languages.

The auditory analysis has enabled to state prosodic components, which differ in the most typical features of intonation interference and include speech tempo variations, increasing number of phrasal stress in English Speech of the Slovaks.

The acoustic analysis allowed to reveal the most typical mistakes in English Speech of the Slovaks, which include main tone frequency, speech tempo, pauses and rhythm.

Key words: English Speech of the Slovaks, acoustic analysis, auditory analysis, prosodic characteristics, English phonetics.